

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

De Iustitia Et Iure ceterisq[ue] Virtutibus Cardinalibus

Lessius, Leonardus

Antverpiæ, 1632

4 Quibus modis acquiratur dominium in homines seu mancipia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72459](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72459)

Communi-
tas rerum
ubi sit ex-
pediens.

fieri diuisionem. Vnde sequitur, si in aliquo cœtu, dono supernaturali hæc vitia possint tolli, vel comprimî vt non dominantur, Ius gentium ibidem non postulare, aut magis expedientem censere rerum diuisionem, sed potius earundem communiatem, qualis erat in statu innocentie: præsertim cum multa alia ex hac sequantur commoda; temperantia, modestia, tranquillitas animi, vacuitas sollicitudinis rerum temporalium, mentis ad res diuinas & ad studium sapientie expeditio: hoc modo Fideles, Ecclesie primordio omnia habuerunt communia, maxime Ierosolymis & Alexandria. Idem seruatur, & quidem perfectius, in Monasteriis & cœtibus Religioforum; qui cum ex multitudine sint selecti, & toti rebus diuinis mancipati, facilius illa vitia, quæ diuisionem rerum postulant, deuitare queunt. quare merito inter eos, vt omnia sint communia, statuitur.

Obiectio-
nes.

IO
Dicitur
aliquando
Ius natu-
rale.

Obijcitur Primò, Instit. de rerum diuisione. §. Fera, dicitur, *Id quod ante nullius est, naturali ratione conceditur occupanti.* ergo diuisio facta Iure naturali. Respondeo 1. *Ius gentium* interdum vocari *Ius naturale*, vt dicitur §. precedenti eodem tit. 2. aliud est res esse diuidendas, aliud rem fieri occupantis. quod enim res, quæ nullius est (præsertim fera vel gemma, cuius possessio alteri non adfert incommodum) fiat occupantis, est Iuris naturæ. nam etiam in statu innocentie locum habuisset, quod verò facienda sit rerum diuisio, est Iuris gentium.

Obijcitur Secundò, Furtum est contra Ius naturæ: ergo dominium rei competit alteri Iure naturæ. Resp. negando consequentiam, quia Ius naturale dicitur nihil alteri inuito auferendum, quocumque iure illi id competat. Sicut etiam iubet Superiori obediendum, etiam si illa potestas ei nisi Iure humano non competat.

Obijcitur Tertio, Id est Iuris naturæ, quod ratio naturalis dicitur omnino necessarium ad pacem generis humani: sed diuisio rerum est huiusmodi: ergo est Iuris naturæ. Resp. 1. Concedi posse illam hac ratione esse Iuris naturæ; quamuis alio modo negetur esse Iuris naturæ. 2. Naturalis ratio non dicitur id esse omnino necessarium: posset enim in singulis communitatibus institui politia, secundum quam pax omnia maneret communia: vt fit apud Anabaptistas in Morauia. excipe tamen vxores, quas illi fœdè nimis contra omnia Iura communes faciunt.

Obijcitur Quarto, *Quod hæc villa sit mea, & illa tua, est ex iure Imperatorum*, vt inquit Augustinus tractatu 6. in Ioannem; ergo non Iure gentium. Respondeo, Diuisio rerum in genere est Iuris gentium, non autem huius vel illius rei variis personis particularibus facta attributio. Hæc enim prouenit vel ex prima occupatione, vel ex variis contractibus, aliisve modis Iure ciuili approbatis.

DUBITATIO IV.

Quibus modis acquiratur dominium in homines seu mancipia.

12 Resp. Quatuor modis seu titulis, *Iure belli, naturitate iusta condemnatione, & emptione*; vt rectè docet Siluester verbo Seruitus q. 3.

Primus Titulus est *Ius belli*, i. in bellis seruari

consuetum, & communi gentium consuetudine receptum; quo non quidem præcipitur, sed datur potestas ei, qui aliquem in bello iusto capit, vt vindicet illum sibi in seruum. vt patet L. Hostes. de captiuis. cuius Iuris institutio profecta est ex naturali quadam commiseratione; ne capti occiderentur, (cum tamen meritò possent occidi) sed seruarentur, morte in seruitutem commutata. vnde & *serui* dicti sunt. Instit. de Iure personarum. Extenditur hoc Ius etiam ad paruulos hostium & innocentes; qui etsi non peccarint, tamen seruituti possunt addici tamquam hostilis Reipub. membra, quæ vt commodis, ita & incommodis sui corporis participant, in bonis præsertim externis. Vnde cum in his etiam censeatur libertas, hæc spoliari possunt. accedit quod hac ratione etiam parentes, qui deliquerunt, in suis puniantur. sed de his plura 2. 2. quæstione 40. Apud Christianos tamen consuetudine introductum vt Christiani capti à Christianis non fiant serui; idque in honorem libertatis, quam per Christum sumus consecuti. si tamen bellum iniustum gerant contra infideles & capiantur, fiunt eorum serui Iure gentium. Vide Couar. in reg. Peccatum 2. p. §. ii. num. 6.

Vnde ser-
uitus iure
belli.

Innocentes
in seruitu-
tem rapi
possunt.

Aduerte tamen, eum, qui in bello ex parte sua iusto capitur, non contrahere veram seruitutem. quod si vtrinq; iustitia belli sit ambigua ob probabile Ius vtriusque partis, capti vtriusque fiunt serui; vt rectè Couar. ex lege suprascripta. vbi tamen constare cœperit vtri parti faueat iustitia, tunc ea pars, quæ iniuste cepit, debet captum in libertatem sine pretio restituere.

Secundus Titulus est *Natiuitas*: ratione cuius efficitur seruus, qui ex ancilla natus est: nam *partus sequitur ventrem*, L. Partum. Cod. de rei vindicatione. idque merito, quia mater est certior: & plus confert materie corpulentæ quàm pater: seruitus autem secundum corpus conuenit.

13

Notandum tamen, si mater fuit libera quando concepit, aut in partu, aut tempore aliquo medio inter conceptum & partum (etsi vel ad momentū) proles Iure Cæsareo non contrahit seruitutem; vt expressè habemus Instit. de Ingeniis. §. Sed & si quis. Ratio est; quia hoc ipso momento, quo mater efficitur libera, etiam proles libertati est restituta. vnde calamitas matri superueniens, non debet nocere proli libertatem assecuta; præsertim cum causa libertatis sit maxime fauorabilis.

Proles
quando
non con-
trahat ser-
uitutem.

Vbi tamen nulla est lex vel consuetudo disponens de seruitute prolis, sufficit vt mater in partu sit ancilla: quia proles in partu est fructus ancillæ, non liberæ. Ita seruari dicitur apud plerasque gentes, quæ Iure communi Cæsareo non viuuntur.

Tertius Titulus est *Iusta condemnatio*, qua quis fit seruus, si ad hoc propter crimen à legitimo Iudice condemnatur. Sicut enim potest quis morte damnari; ita etiam seruitute, quæ mors est ciuilis. Sic qui deferunt arma vel alia prohibita ad Turcas vel Saracenos; fiunt serui Christianorum eos capientium. c. Ita quorumdam, 6. tit. de Iudæis & Saracenis. Raptor puellæ in seruitutem deditur. 36. quæst. 1. cap. De raptoribus. Femina quæ sciens contraxerit matrimonium cum eo, qui sacro Ordine initiatus est, potest à Principe in seruitutem rapi. cap. Eos qui. d. 32. filij autem ex tali coniugio

14
Pena ser-
uitutis.

suscepti efficiuntur serui Ecclesiae, cui parens inscriptus erat, 15. q. 8. c. Cum multae. Quae omnia intellige post sententiam Iudicis: ante enim illam poena seruitutis legibus statuta non incurritur. Vide Silu. supra q. 3.

15 Quartus Titulus est *emptionis & venditionis*. loquor de illa emptione, qua quis primò fit seruus ex libero; vt quando quis vel seipsum vendit, vel à parentibus venditur.

Potest quis seipsum vendere.

Quòd autem homo liber possit seipsum vendere, probatur: quia est dominus suae libertatis, sicut fama & pecunia: ergo eam potest liberè abdicare. quod Confirmatur exemplo tum S. Paulini, qui se vendi in seruum voluit, vt filium viduae redimeret: tum eorum, qui Religionem ingrediuntur, qui non solum bona externa, sed etiam Libertatem suam abdicant propter Christum: quamuis hi non efficiantur serui; eò quòd hoc non faciant in commodum Praelati temporale, sed suum spirituale. Idem aperte colligitur Exodi 21. & Deut. 15. vbi conceditur Hebraeo, vt se sponte possit alteri in perpetuum seruum tradere.

Vnde patet, iure naturae hominem liberum posse suam libertatem vendere vel donare. vt tamen id fiat sine peccato, debet adesse iusta aliqua causa: alioquin esset profusio libertatis, quae bonis fortunae & fama est praestantior.

16 Aduerte tamen, iure communi, in fauorem libertatis requiri 6. condiciones vt haec venditio sit rata. 1. Vt is qui se patitur vendi, sit maior viginti annis. 2. Vt intendat esse particeps pretij. 3. Vt re ipsa sit particeps. 4. Vt emptor credat ipsum esse seruum. Vnde non permittit Ius vt quis seipsum per se vendat, sed vt id per alium fiat. 5. Vt sciat se esse liberum ante venditionem. 6. Vt venditor sciat ipsum esse liberum. His omnibus conditionibus simul concurrentibus, venditio est valida: si vel vna desit, iure communi est irrita. Vide Sil. verbo Seruitus q. 3. vbi tamen iure Caesareo non vniuntur, potest quis seipsum liberè vendere, nulla habita ratione istarum conditionum.

17 Quòd verò etiam parentes possint iure naturae vendere proles non emancipatas, colligitur Exodi 21. v. 7. Ratio est; quia proles est vetui pars & fructus parentis, trahens ab ipso esse & vita. vnde parens ius habet ex illa percipiendi ea emolumenta quae ipsa de se, si sui iuris esset, percipere posset. atqui ipsa si esset sui iuris, posset se vendere: ergo, &c.

18 Ius tamen ciuile requirit certas condiciones, vt patet L. 2. C. de patribus qui filios distraxerunt. Primò, vt id fiat per nimiam paupertatem & victus causa, vt illa lex ait. quòd si ob aliam causam pretio filij egeat, v. g. ad se redimendum à morte vel seruitute, vel perpetua captiuitate, non poterit filium vendere, nec obsidem dare, vt docet Couar. l. 3. variat. c. 14. n. 4. ex Accursio, Dyno, & Alciato; quia lex illa 2. id tantum concedit *victus causa*. Si tamen nudum Ius naturae spectemus, poterit ob quamuis grauem necessitatem. Secundò, vt soli patri hoc liceat: tamen iure naturae etiam licitum matri. Tertio, vt solum possit vendere filium nondum emancipatum. qui enim sui Iuris est effectus, non subest amplius patriae potestati. Quarto, vt filius ita venditus possit recuperare libertatem, soluto pretio, vel oblato alio mancipio, perinde ac si numquam fuisset seruus; ita habetur L. 2. supra. Vide Couar. loco citato.

DUBITATIO V.

Utrum serui ita transeant in dominorum potestatem, vt non possint fugere.

18 Respondeo, & Dico Primò, Certum est posse fugere si non sint iuste in seruitutem tracti; *iniuste ad-* nec solum fugere, sed etiam vi repellere impediens. *dicti serui-* & surripere à suis dominis quantum satis ad compensationem iniuriae, & operae praestitae; imò quantum possunt, si adhuc duret bellum quod ex parte capientium sit iniustum. quia tunc possunt hoc modo nocere hosti, ex tacito Principis iustum bellum gerentis consensu, vt rectè notat Molina. Sic Christiani à Turcis capti possunt eos spoliare & fugam capessere.

Dico Secundò, Si à domino incitentur ad ali- *19* quod peccatum, qui rogatus nolit desistere; vel si *Quando* inhumaniter tractentur, fugere possunt. Prior pars *serui pos-* constat; quia non tenentur cum periculo animae *sunt fuge-* suae (ob quod etiam maximè coniuncti deferendi, *re.* iuxta illud, *Si oculus tuus scandalizet te, erue eum & proice abs te*) domino suo seruire.

Altera probatur; quia inhumaniter tractando (vt si fame siti, frigore, verberibus sine causa affligat) facit eis iniuriam, à qua se possunt eripere per fugam, cum alia ratio non suppetit. Cellantibus tamen his causis tenentur reuertì, si in posterum non est periculum: sicut coniunx, quae ob similem causam toro maritali se subduxit. Nisi fortè iniuria tanta fuerit, vt merito Libertate sit compensanda.

Dico Tertio, Si dominus sit Iudaeus aut Paganus, iurisdictioni Principis Christiani subiectus; vel si sit haereticus; seruus Christianus hoc ipso fit liber, ac proinde potest dominum deferere. *20*

Probatur L. Deo nobis. 56. C. de Episcopis & Clericis. vbi Iustinianus ait: *His ita dispositis, re-* *petita lege iubemus, vt nullus Iudaeus vel Paganus* *vel haereticus seruos Christianos habeat; quòd si in-* *uenti in tali reatu fuerint, sancimus seruos omnibus* *modis liberos esse, secundum antiquorem nostrarum* *legum tenorem. Idem colligitur ex c. vlt. de haereticis, & c. 2. & vlt. de Iudaeis & Saracenis.*

Adde, seruos infideles istorum posse etiam fugere ad Ecclesiam vt fiant Christiani, & factos Christianos statim esse liberos; vt habetur dicta L. Deo nobis. supra.

Dico Quarto, Qui à se vel à parentibus legitime sunt venditi, fugere non possunt. *21*

Ratio est, quia cum sint facti serui per legitimum contractum, in quem ipsi vel parentes eorum loco iuste consenserunt, tenentur contractu stare, nec possunt illum violare absque iniustitia; sicut nec alias venditiones.

Dico Quintò, Qui in poena criminum iuste ad seruitutem sunt condemnati, non videntur posse fugere. est communis ferè DD. sententia. *22*

Ratio est, quia reus tenetur exequi iustam sententiam, si poena talis sit vt non possit nisi per reum executioni mandari. atqui seruitus est talis poena, ergo. sed de hoc plura infra. nam si seruitus illa sit valde calamitosa, probabile est fugere posse oblata commoda occasione. contrarium enim est nimis durum & superans humanam conditionem, praesertim talium hominum.

Dico